

**RUSYA FEDERASYONU CEZA HUKUKUNDA
SUÇA HAZIRLIK***

Preparation for Crime in the Criminal Law of The Russian Federation

Dr. Öğr. Üyesi Emin HÜSEYİNOĞLU**

ÖZET

Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'na bakıldığında sadece suç teşebbüsün değil, suç hazırlığın da cezalandırıldığı görülmektedir. Ancak suç hazırlık sadece ağır ve nitelikli ağır suçlar bakımından cezalandırılmakta, buna karşılık hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık ise cezalandırılmamaktadır.

Bununla birlikte, ağır ve nitelikli ağır suçlara yönelik olsa bile uygulamada suç hazırlık genellikle cezalandırılmamaktadır. Bunun nedeni, bu tür hareketlerin genellikle sosyal açıdan tehlike yaratmamasıdır. Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun 14/2. maddesine göre, ceza kanununda yazılı suç tipine uymasına rağmen, az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmayan bir fiil suç sayılmaz.

Rusya Federasyonu ceza hukukunda suç hazırlığın sadece doğrudan kastla mümkün olabileceği kabul edilmektedir.

* Bu çalışma, "HÜSEYNOV, Emin, Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suç Teşebbüs, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, eminhuseyinoglu@karabuk.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4196-2295>.

Makale Geliş Tarihi: 08.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 24.09.2020

Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nda gönüllü vazgeçme, “suça hazırlık hareketlerinin veya doğrudan doğruya suçun işlenmesine yönelmiş hareketlerin durdurulması” şeklinde düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Ceza Hukuku, Suça Hazırlık, Suça Teşebbüs, Gönüllü Vazgeçme.

ABSTRACT

It is seen that not only the criminal attempt but also the preparation for crime are punished in accordance with the Criminal Code of Russian Federation. However, the preparation for crime is just punished in the scope of indictable offense and major crime but the preparation for summary offense and the secondary offense are not penalized.

Nevertheless, even if it is aimed of indictable offense and major crime the preparation for crime is not generally penalized in the practice. Because, this kind of actions are not usually dangerous for social life. In accordance with the Article 14/2 of Criminal Code of Russian Federation, an action which is not considered as dangerous for social life since it is not very important shall not be considered as the crime although it is included in the crime type written in the criminal code.

It is accepted in the criminal code of Russian Federation that the preparation for crime are possible only with the direct intention.

The voluntary waiver is regulated as the ‘*stop the actions for preparation for crime or stop the actions aimed to commit the crime direct*’ in the Criminal Code of Russian Federation.

Keywords: Russian Federation, Criminal Law, Preparation for Crime, Criminal Attempt, Voluntary Waiver.

GİRİŞ

Suç işlemeye karar veren kişi, suç aleti hazırlama, suç ortağı arama, suç planı yapma gibi suçun işlenmesine ortam yaratan bazı hareketleri gerçekleştirir. Bu tür hareketler, “suça hazırlık hareketleri” olarak adlandırılır.

Hazırlık hareketlerinin anlamının belirsizlik göstermesi, bu aşamada suç işleme kararının henüz tam bir kesinlikle ortaya konulmamış olması, suç işleme planından vazgeçme ihtimalinin oldukça yüksek bulunması ve basit şüphelere dayanılarak kişi hak ve özgürlüklerinin aşırı baskı altına alınmasının önlemek istenmesi gibi nedenlerle modern ülkelerde suça hazırlık genellikle cezalandırılmamaktadır¹.

Türk Ceza Kanunu'na (TCK) bakıldığında hazırlık hakaretlerinin çok istisnai durumlarda cezalandırıldığı görülmektedir. Örneğin TCK'nın 227/1. maddesine göre, “Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi ... cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır”. Türk ceza hukukunda suça hazırlık hareketlerine kural olarak ceza verilmemektedir.

Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'na (RFCK) bakıldığında ise ağır ve nitelikli ağır suçlar bakımından hazırlık hareketlerinin cezalandırıldığı görülmektedir. 17.06.2019 tarih ve N146-FZ sayılı Kanunla değiştirilen RFCK'nın 15. maddesine göre; üst sınırı 3 seneye kadar hapis cezasını gerektiren kasıtlı ve taksirli suçlar, *hafif suç* sayılır. Üst sınırı 5 seneye kadar hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlar ile üst sınırı 10 seneye kadar hapis cezasını gerektiren taksirli suçlar, *orta dereceli suç* sayılır. Üst sınırı 10 seneye kadar hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlar ile üst sınırı 15 seneye kadar hapis cezasını gerektiren taksirli suçlar, *ağır suç* sayılır. Üst sınırı 10 seneden fazla hapis cezasını veya daha ağır cezayı gerektiren kasıtlı suçlar ise *nitelikli ağır suç* sayılır. Bu durumda, RFCK'ya göre üst sınırı 5 seneden fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlara hazırlık cezalandırılmakta, üst sınırı 5 sene ve daha az hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlara hazırlık ise cezalandırılmamaktadır.

Çalışmanın konusunu Rusya Federasyonu ceza hukukunda suça hazırlık oluşturmaktadır. Çalışmada ilk olarak suça hazırlığın cezalandırılması ile ilgili teoriler ve Rus hukukunda suça hazırlığın tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmektedir. Daha sonra ise yürürlükteki 1996 tarihli Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nda düzenlenen suça hazırlığın tanımı, unsurları, sosyal tehlikeliliği ve cezalandırılma sorunu, cezası ve suça hazırlıkta gönüllü vazgeçme konusu ince-

¹ TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku, Genel Kısım, 13. Baskı, Ankara 2009, s.257-258.

lenmektedir. Çalışma kısa bir değerlendirme içeren sonuç kısmı ile sona ermektedir.

I. SUÇA HAZIRLIĞIN CEZALANDIRILMASI İLE İLGİLİ TEORİLER

Suçta teşebbüsün cezalandırılma nedenini açıklayan üç teori bulunmaktadır. Objektif teoriye göre, suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni suç tipiyle korunan hukuki konunun tehlikeye sokulmasıdır². İcra hareketlerine başlanmadığı sürece suç tipiyle korunan hukuki konu için bir tehlike meydana gelmeyeceğinden, bu teoriye göre hazırlık hareketlerine ceza verilmez³.

Sübjektif teoriye göre ise suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni, tehlikeli kişiliğini ortaya koyan failin suç işlemeye yönelik dış dünyaya yansıttığı iradedir. Objektif teorinin aksine, bu teori sübjektif tehlikeliliği cezalandırma nedeni saymaktadır⁴. Suçla korunan hukuki değer tehlikeye sokulmasını değil, failinin dışa yansıyan iradesini esas alması nedeniyle, bu teori hazırlık hareketlerine de ceza verilmesi sonucunu doğurarak, cezalandırma alanını genişletir⁵.

Sübjektif teoriyi objektif ölçülerle tamamlayan karma teoriler de bulunmaktadır⁶. Bunlardan etki teorisine göre; suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni, hem failin suç işleme iradesini açığa vurması, hem de hareketin hukuk düzeni açısından olumsuz bir etki yaratmış, toplumun huzur ve güvenini bozmuş olmasıdır⁷. Bu teoriye göre hazırlık hareketleri hukuku sarsıcı etkiye sahip olmadıkları veya bu etkiyi çok yüzeysel, geçici olarak doğurdıkları için genellikle cezayı gerektirmemektedir⁸.

² KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2017, s.408.

³ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 10. Baskı, İstanbul 2017, s.454.

⁴ Bkz. İÇEL, Kayıhan/EVİK, A. Hakan, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, 2. Kitap, 4. Bası, İstanbul 2007, s.237.

⁵ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s.454.

⁶ ÖZTÜRK Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Ankara 2015, s.312.

⁷ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s.455.

⁸ TOZMAN, Önder, Suça Teşebbüs, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008, s.30.

Suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni konusunda objektif teoriyi benimseyen TCK'da hazırlık hareketleri kural olarak cezalandırılmamaktadır.

Suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni konusunda sübjektif teoriyi benimseyen RFCK'da ise hazırlık hareketlerinin cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak Kanunda bu teorinin objektif ölçütlerle tamamlandığı da söylenebilir. Çünkü Kanunda suça hazırlık için tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalan suça oranla daha az ceza öngörülmüştür. Yine Kanunda ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlık cezalandırılmakla birlikte, hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık cezalandırılmamaktadır. Bunun yanında RFCK'nın 14/2. maddesi nedeniyle, ağır ve nitelikli ağır suçlara yönelik olsa bile az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli sayılmayan hazırlık hareketleri de cezalandırılmamaktadır. Bu konuya ileride değinilecektir.

II. SUÇA HAZIRLIK KAVRAMI

Kanunda suça hazırlık, kişinin suçun alet veya araçlarını araması, hazırlaması veya elde etmesi, suç ortağı araması, suç işlemek için anlaşma ya da suç işlemek için kasten farklı ortam yaratma seçimsel hareketleri olarak tanımlanmıştır (RFCK m.30/1). Bu düzenlemeye uygun olarak suça hazırlık, "herhangi bir şekilde suç işlemek için kasten ortam yaratma" şeklinde tanımlanabilir⁹.

Hazırlık hareketleri düşünce aşamasından farklıdır. Suça hazırlıkta fail sadece suç işleme kastını ortaya koymamakta, aynı zamanda suçun işlenmesine ortam yaratan somut hareketleri de gerçekleştirmektedir¹⁰. Örneğin failin yazılı bir şekilde mağduru öldüreceğini belirtmesi, suça hazırlık değil düşünce aşaması sayılır ve cezalandırılmaz. Yine, failin rüşvet vereceğine veya alacağına yöne-

⁹ İGNATOV, Aleksey/KRASİKOV, Yuriy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Tom 1 (C. 1), Moskva 2000, http://lib.maupfib.kg/wp-content/uploads/Ugolovnoe-pravo-Rossii_v-2t_T-1-Obshhaya-chast_Pod-red-Ignatova-Krasikova_2000-639s.pdf, e.t.: 02.05.2020, s.125.

¹⁰ İGNATOV/KRASİKOV (Ed.), s.125. RSFSC Yüksek Mahkemesi'nin 1956 tarih ve 84-06-19 No.lu kararına konu olan bir olayda; Skvorsova çalıştığı mağazada yaptığı hırsızlığın delillerini ortadan kaldırmak amacıyla mağazada yangın çıkarmak istemiş ve bu niyetini Taraskova'ya söylemiştir. Yüksek Mahkeme, Skvorsova'nın hazırlık hareketlerini gerçekleştirdiğine ilişkin somut delillerin bulunmadığını ve düşünce aşamasının da cezalandırılmadığını gerekçe göstererek olayda yangın çıkarma suçuna hazırlığın bulunmadığına karar vermiştir. (Bkz. KUZNESOVA, Ninel, İzbranniye Trudi (Seçilmiş Çalışmaları), Sankt-Peterburg 2003, s.236-237).

lik irade açıklaması, bu iradesini gerçekleştirmek için somut hareketlerde bulunmadığı sürece cezalandırılmaz¹¹.

“*Tamamlanmış ve tamamlanmamış suç*” başlıklı RFCK’nın 29. maddesine göre; “1. Kişinin işlediği fiilde bu Kanunda öngörülen suç tipinin bütün unsurları mevcutsa, suç tamamlanmış sayılır. 2. Suça hazırlık ve suça teşebbüs tamamlanmamış suç sayılır”.

RFCK’nın 29/2. maddesinden de görüldüğü üzere Rusya Federasyonu ceza hukukunda hazırlık hareketleri suça teşebbüs olarak değil, “suça hazırlık” adı altında cezalandırılmaktadır. Hatta suça hazırlık ve suça teşebbüsün tamamlanmış suçun cezası ile cezalandırıldığı Sovyet hukukunda da hazırlık hareketleri, suça teşebbüs kavramı içinde değerlendirilmemiştir.

Gerek Sovyet doktrininde ve gerek Rusya Federasyonu doktrininde, suça hazırlık ve suça teşebbüs, bunların her ikisini kapsayan “*tamamlanmamış suç*” başlığı altında incelenmektedir. Yani Rusya Federasyonu ceza hukukunda, suça hazırlık ve suça teşebbüs tamamlanmamış suçun iki farklı türünü oluşturmaktadır.

III. SUÇA HAZIRLIK VE SUÇA TEŞEBBÜSÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

A. 1845 TARİHLİ ÇAR RUSYASI’NIN CİNAYET VE ISLAH CEZALARI HAKKINDAKİ KANUNNAMESİ

Çar Rusyası’nın 1845 tarihli Cinayet ve Islah Cezaları Hakkındaki Kanunnamesi’nde, suça teşebbüs cezalandırılmakla birlikte, istisnai olarak hazırlık hareketleri ve düşünce aşaması (kastın belirlenmesi) da cezalandırılmaktaydı. 1845 tarihli Kanunname’nin 7. maddesine göre, “*Yazılı veya sözlü olarak veya başka bir hareketle suç işleme niyetinin belirtilmesi kastın belirlenmesi sayılır. Herhangi bir haksızlık yapılacağı yönünde tehdit, övünme veya teklifte bulunma da kastın belirlenmesi sayılır*”¹². Ancak kanunnamede bu tür bir düşünce açık-

¹¹ Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi’nin Rüşvet Suçlarına İlişkin Mahkeme Uygulamaları Hakkındaki 10.02.2000 Tarih ve 6 No.lu Genel Kurul Kararı, <http://www.supcourt.ru/documents/own/8360/>, e.t.: 03.05.2020.

¹² KUZNESOVA, Ninel/TYAJKOVA, İrina (Ed.), Kurs Ugolovnogo Prava (Ceza Hukuku Dersleri), Obşaya Çast (Genel Kısım), Uçeniya o Prestuplenii (Suç Hakkında), Tom 1 (C. 1), Moskva 2002, s.362.

lamasının cezalandırılacağına dair genel bir hüküm bulunmaması nedeniyle, düşünce aşaması sadece kanunnamenin özel kısmında açıkça belirtilen suç tiplerinde cezalandırılmaktaydı. Bunlar devlete karşı işlenen bazı suçlardı¹³.

Düşünce aşamasının cezalandırılabilmesine ilişkin bu kural, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (RSFSC) ve Rusya Federasyonu ceza kanunlarında bulunmamaktadır.

1845 tarihli Kanunname'nin 8. maddesinde “suç işlemek için araç arama veya edinme” suça hazırlık olarak tanımlanmakla birlikte¹⁴; suça hazırlığın cezalandırılacağına dair genel bir hüküm bulunmaması nedeniyle, suça hazırlık da sadece kanunnamenin özel kısmında açıkça belirtilen suç tiplerinde cezalandırılmaktaydı. Bunlar isyan, kalpazanlık, insan öldürme ve yangın çıkarma suçlarına yönelik hazırlık hareketleriydi¹⁵.

1845 tarihli Kanunname'nin 9. maddesinde suça teşebbüs, “Kötü niyetin icrasına başlanması veya devam edilmesi şeklindeki her türlü hareket suça teşebbüs sayılır” şeklinde tanımlanmış ve teşebbüs halinde tamamlanmış suçun cezasının indirilerek verileceği hükme bağlanmıştır¹⁶.

1845 tarihli Kanunname'nin gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen 113. maddesine göre ise “Suça hazırlık veya teşebbüs eden, kendiliğinden hareketlerini durdurarak kastettiğini gerçekleştirmemiş ise, işlemeyi kastettiğinden değil, sadece gerçekleştirdiği hazırlık veya teşebbüs kendi başına suç oluşturduğunda cezalandırılır”¹⁷.

¹³ KUDRYAVSEV, Vladimir/LUNEEV, Viktor/NAUMOV, Anatoliy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2006, s.234; TAGANSEV, Nikolay, Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Çast 1 (1. Bölüm), Po İzdaniyu 1902 Goda (1902 Yılı Baskısına Göre), 2003, <http://www.allpravo.ru/library/doc101p0/instrum105>, e.t.: 02.01.2010, s.162,

¹⁴ KUDRYAVSEV, Vladimir/NAUMOV, Anatoliy (Ed.), Uçebnik Ugolovnogo Prava (Ceza Hukuku Ders Kitabı), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1996, s.168; TAGANSEV, s.163.

¹⁵ TAGANSEV, s.164.

¹⁶ TAGANSEV, s.165, 167.

¹⁷ TAGANSEV, s.168.

B. 1919 TARİHLİ RUSYA SOVYET FEDERATİF SOSYALİST CUMHURİYETİ CEZA HUKUKUNUN REHBER İLKELERİ

1917 tarihli Ekim devriminden sonra Sovyet ceza hukukunun ilk kaynaklarını çeşitli devrim kararnamelemleri oluşturmaktaydı¹⁸. Bu kararnamelerde suçta hazırlık ve suçta teşebbüsün tamamlanmış suç gibi cezalandırılması gerektiği yönünde doğrudan hükümler bulunmaktaydı¹⁹. Bu tutum, 27 maddesi bulunan ve sadece genel hükümlerden oluşan 1919 tarihli Ceza Hukukunun Rehber İlkeleri'nde de korunmuştur. Bu metnin, 18., 19. ve 20. maddelerine göre; “18) Failin kendi niyetini gerçekleştirmek için gerekli olduğunu düşündüğü her şeyi icra etmesi, fakat onun elinde olmayan nedenlerle neticenin gerçekleşmemesi halinde, suçun işlenmesine yönelmiş hareket, suçta teşebbüs sayılır. 19) Kişinin suç işlemek için araç, alet veya benzeri şeyleri araması, edinmesi veya elde etmesi suçta hazırlık sayılır. 20) Suçu işleyen kişinin niyetini gerçekleştirme evresi kendi başına, failin tehlikelilik derecesine göre belirlenen ceza tedbirine etki etmez”²⁰.

Görüldüğü gibi Ceza Hukukunun Rehber İlkeleri, suçta hazırlık ve suçta teşebbüsün tamamlanmış suçun cezasının aynıyla cezalandırılmasını öngörmekle birlikte, bu durumlarda cezanın da failin kişiliğine göre belirleneceğini ifade etmiştir. Bu durum, Sovyet ceza hukukunda pozitivist hukuk okulunun ne kadar etkili olduğunun göstergesidir.

C. 1922 TARİHLİ RUSYA SOVYET FEDERATİF SOSYALİST CUMHURİYETİ CEZA KANUNU

1922 tarihli Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nda (RSFSCCK) suçta hazırlık, tanımlanmakla birlikte, kural olarak cezalandırılmamaktaydı. 1922 tarihli RSFSCCK'nın 12. maddesine göre; “Suç işlemek için alet, araç arama, edinme veya elde etme ve ortam hazırlama suçta hazırlık sayılır. Suçta hazırlık, sadece kendi başına suç teşkil ettiğinde cezalandırılır”.

¹⁸ Bunlardan 24.11.1917 tarih ve “Mahkeme Hakkında” isimli 1 no.lu kararnamede Çar Rusyası'nın mevzuatından sadece devrim hükümeti tarafından değiştirilmeyen, devrim vicdanı ve devrim bilincine aykırı olmayan hükümlerin mahkemeler tarafından uygulanabileceği belirtilmekteydi. (NAUMOV, Anatoliy, (Tercüme: Qurbanov H.), Rusya Cinayet Hüququ, Ümumi Hisse, Bakı 1998, s.98).

¹⁹ VELİYEV, Samir, Cinayete Hazırlığa ve Cinayet Etmeye Cehde Göre Mesuliyet Meseleleri, Bakı 2001, s.20-21.

²⁰ KUZNESOVA, s.215.

Ancak hazırlık hareketlerinin kural olarak cezalandırılmayacağı ilkesi, Sovyet ceza hukukunda uzun süreli varlığını koruyamamıştır. Çünkü 10.07.1923 tarihinde 1922 tarihli RSFSCCK'nın 12. maddesi değiştirilmiş ve suça hazırlık halinde, sosyal tehlikeli sayılan kişilere bazı sosyal savunma tedbirlerinin uygulanabileceği konusunda mahkemeye takdir yetkisi tanınmıştır²¹. Bunlar sürgün, görevden alma ve belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanması şeklindeki sosyal savunma tedbirleriydi²².

1922 tarihli RSFSCCK'da suça teşebbüs ise tamamlanmış suç gibi cezalandırılmaktaydı. 1922 tarihli RSFSCCK'nın 13. maddesine göre; *“Fail amacını gerçekleştirmek için gerekli olan her şeyi yapamadığında veya gerekli olduğunu düşündüğü her şeyi yapmasına rağmen, elinde olmayan nedenlerle neticenin gerçekleşmemesi halinde, suç işlemeye yönelik hareketler suça teşebbüs sayılır”*. Bu Kanununun 14. maddesine göre ise *“Herhangi bir suça teşebbüs, işlenmiş suç gibi cezalandırılır; bunun yanında zararlı neticelerin yokluğu veya azlığı mahkeme tarafından cezanın belirlenmesi sırasında dikkate alınabilir. Teşebbüs edenin kendi isteğiyle tamamlanmayan suçta ise, fail somut olarak işlediği suçtan cezalandırılır”*.

D. 1926 TARİHLİ RUSYA SOVYET FEDERATİF SOSYALİST CUMHURİYETİ CEZA KANUNU

1926 tarihli RSFSCCK'da hem suça hazırlık hem de suça teşebbüs tamamlanmış suç gibi cezalandırılmaktaydı.

1926 tarihli RSFSCCK'nın 19. maddesine göre; *“Herhangi bir suça teşebbüs, aynı şekilde suç işlemek için alet, araç arama veya elde etme ve ortam yaratma olarak ortaya çıkan suça hazırlık hareketleri, işlenmiş suç gibi takip edilir; bunun yanında mahkeme ıslah edici sosyal savunma tedbirlerini seçerken failin tehlikeliliğini, hazırlık veya teşebbüsü, failin neticeye yakınlığını ve suçun tamamlanmamasının sebeplerini dikkate alır. Failin gönüllü vazgeçmesi sonucu kastedilen suçun işlenmemesi durumunda mahkeme sadece failin somut olarak gerçekleştirdiği davranışlardan dolayı sosyal savunma tedbirlerine hükmeder”*.

²¹ TRAYNİN, Aron, “Ugolovnaya Otvetstvennost za Prigotovitelniye k Prestupleniyu Deystviya (Suça Hazırlık Hareketlerinden Dolayı Ceza Sorumluluğu)”, *Sosialistiçeskaya Zakonnost*, 1953, No:12, s.28.

²² VELİYEV, s.23.

Suçta hazırlığa ilişkin norm, 30'lu ve 40'lı yıllarda ağır hukuk ihlallerinin yaşanmasına neden olmuştur. Bu dönemde, ispat edilemeyen “terör eylemine hazırlık” davalarında çoğu kez suçta hazırlık hükmüne başvurulmuş cezaya hükmedilmekteydi. Bu “terör eylemleri”ni de genellikle Stalin ve dava arkadaşlarına yönelik eylemler oluşturmaktaydı²³. Çünkü Sovyet ceza kanunlarında devrim karşıtı saiklerle iktidar temsilcilerine karşı yapılan eylemler, terör eylemi sayılmaktaydı.

1926 tarihli RSFSCK'nın yürürlükte olduğu dönemde, RSFSK Yüksek Mahkemesi suçta teşebbüsten dolayı ölüm cezasının da verilebileceğine karar vermiştir²⁴.

E. 1960 TARİHLİ RUSYA SOVYET FEDERATİF SOSYALİST CUMHURİYETİ CEZA KANUNU

1960 tarihli RSFSCK'da da hem suçta hazırlık hem de suçta teşebbüs tamamlanmış suç gibi cezalandırılmaktaydı²⁵.

1960 tarihli RSFSCK'nın 15. maddesine göre; “Suç işlemek için alet veya araç arama veya elde etme ve kasten farklı ortam yaratma suçta hazırlık sayılır. Doğrudan doğruya suçun işlenmesine yönelmiş kasıtlı hareketler, suç suçlunun²⁶ elinde olmayan nedenlerle tamamlanmamışsa, suçta teşebbüs sayılır. Suçta hazırlık ve suçta teşebbüsten dolayı ceza, ilgili suç için sorumluluk öngören bu

²³ KUDRYAVSEV/NAUMOV (Ed.), s.168; KUZNESOVA/TYAJKOVA (Ed.), s.37.

²⁴ 03.09.1956 tarihinde gerçekleşen bir olayda; S, ormanda A'ya cinsel saldırıda bulunduktan sonra, işlediği suçu gizlemek için, mağduru karından ve göğsünden çok kez bıçaklamış ve mağduru öldüğünü zannederek olay yerinden kaçmıştır. Ancak mağdur ormanda bulunan başka kişiler tarafından bulunmuş, hastaneye kaldırılmış ve yaralı olarak kurtarılmıştır. RSFSK Yüksek Mahkemesi insan öldürme suçuna teşebbüs halinde ölüm cezasının verilemeyeceğine ilişkin kanunda bir hükmün bulunmadığını gerekçe göstererek, ilk derece mahkemesinin sanık S hakkında verdiği ölüm cezasını onamıştır. (Bkz. TİŞKEVİÇ, İvan, Prigotovleniye i Pokuşeniye po Sovetskomu Ugolovnomu Pravu (Sovyet Ceza Hukukuna Göre Hazırlık ve Teşebbüs), Moskva 1958, s.178-179).

²⁵ Bununla birlikte uygulamada, kural olarak suç için öngörülen seçimlik cezalardan hafif olanın seçilmesi veya cezanın üst sınırdan belirlenmemesi suretiyle, suçta hazırlık suçta teşebbüse oranla, suçta teşebbüs ise tamamlanmış suçta oranla daha hafif ceza ile cezalandırılmaktaydı. (KRİGER, German/KURİNOV, Boris/TKAÇEVSKİY, Yuriy (Ed.), Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1981, s.245).

²⁶ Kanundaki “suçlu” ifadesi doktrinde eleştirilmiştir. Çünkü bir kimsenin suçlu sayılabilmesi için suçu işlediğine dair kesinleşmiş mahkeme kararının bulunması gerekir. (SEMENDE-ROV, Firudin, Cinayet Hüququ, Ümumi Hisse, Bakı 2007, s.330). Kanaatimizce de kanunda “suçlu” yerine “fail” veya “kişi” ifadesinin kullanılması daha isabetli olurdu.

Kanunun özel kısmındaki madde hükmüne göre belirlenir. Mahkeme cezaya hükmederken suçlunun hareketinin sosyal tehlikelilik derecesini ve özelliğini, saikini ve suçun tamamlanmama nedenlerini dikkate alır”.

Gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen 16. maddeye göre ise; *“Suçu tamamlamaktan gönüllü vazgeçen kişi, sadece işlediği fiil esasen başka bir suç oluşturduğunda ceza sorumluluğu taşır”.*

F. 1996 TARİHLİ RUSYA FEDERASYONU CEZA KANUNU

Önceki 1960 tarihli RSFSCCK'dan farklı olarak, yürürlükteki 1996 tarihli RFCK'da suça hazırlık ve suça teşebbüs halinde ceza indirimi öngörülmüştür (m.66). Yine 1960 tarihli RSFSCCK'dan farklı olarak, 1996 tarihli RFCK'ya göre, sadece ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlık cezalandırılmakta; hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık ise cezalandırılmamaktadır (m.30/2).

“Tamamlanmış ve tamamlanmamış suç” başlıklı RFCK'nın 29. maddesine göre; *“1. Kişinin işlediği fiilde bu Kanunda öngörülen suç tipinin bütün unsurları mevcutsa, suç tamamlanmış sayılır. 2. Suça hazırlık ve suça teşebbüs tamamlanmamış suç sayılır. 3. Tamamlanmamış suçtan dolayı ceza sorumluluğu, bu Kanunun 30. maddesine atıfta bulunmak suretiyle, bu Kanunun tamamlanmış suç için sorumluluk öngören madde hükmüne göre belirlenir”.*

“Suça hazırlık ve suça teşebbüs” başlıklı RFCK'nın 30. maddesine göre ise; *“1. Kişinin suçun alet veya araçlarını araması, hazırlaması veya elde etmesi, suç ortağı araması, suç işlemek için anlaşma ya da suç işlemek için kasten farklı ortam yaratma, suç kişinin elinde olmayan nedenlerle tamamlanmamışsa, suça hazırlık sayılır. 2. Sadece ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlık ceza sorumluluğuna sebep olur. 3. Kişinin doğrudan doğruya suçun işlenmesine yönelmiş kasıtlı hareketleri (hareketsizlik), suç kişinin elinde olmayan nedenlerle tamamlanmamışsa, suça teşebbüs sayılır”.*

IV. SUÇA HAZIRLIĞIN UNSURLARI

A. SÜBJEKTİF (MANEVİ) UNSUR

Suçta hazırlık, sadece kasıtlı suçlar bakımından mümkündür. Taksirli suçlara hazırlık mümkün değildir.

Suçta hazırlık halinde ceza sorumluluğundan söz edilebilmesi için failin suç işleme kastının kesin olarak ispat edilmiş olması da gerekmektedir²⁷. Ancak bu durumlarda failin suç işleme kastını ispat etmek kolay değildir. Çünkü sadece hazırlık hareketlerine bakılarak failin hangi suçu işleyeceğini saptamak olanaklı değildir. Üzerinde bıçakla yakalanan kimse bu bıçakla yaralama suçunu işleyebileceği gibi tehdit, mala zarar verme, yağma suçunu da işleyebilir²⁸. Yine bomba yapmak için gerekli malzemeyi temin ederek bombayı imal eden, fakat henüz herhangi bir yere yerleştirmeyen failin suç kastının hangi suçu işlemeye yönelik olduğunu ispat etmek kolay değildir. Kanaatimizce bu tür durumlarda “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin uygulanması isabetli olur. Eğer yukarıdaki örnekte failin suç kastının ağır ve nitelikli ağır değil de hafif veya orta dereceli bir suça yönelik olabileceği hususunda tereddüt varsa faile sadece patlayıcı madde hazırlama (RFCK m.223.1) suçundan ceza verilmesi gerekir. Failin suç kastının hangi ağır veya nitelikli ağır suça yönelik olduğu hususunda tereddüt bulunduğu durumlarda ise faile bu suçlardan cezası az olan suça hazırlıktan ceza verilmesi gerekir.

Rusya Federasyonu doktrininde, olası kastla suçta hazırlığın mümkün olmadığı konusunda görüş birliği bulunmaktadır²⁹. Örneğin “gerekebilir” düşüncesiyle tabanca elde eden kişi, insan öldürme suçuna hazırlıktan sorumlu olmaz. Ancak bu örnekte, fail ruhsatsız silah bulundurma (RFCK m.222) suçundan sorumlu olabilir³⁰.

Ayrıca Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi’nin Kasten Öldürme Suçlarına İlişkin Mahkeme Uygulamaları Hakkındaki 27.01.1999 tarih ve 1 No.lu

²⁷ KUZNESOVA, s.255.

²⁸ AYDIN, Devrim, “Suça Teşebbüs”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006, C:55, S:1, s.92.

²⁹ VELİYEV, s.80.

³⁰ SEMENDEROV, s.328.

Genel Kurul kararında³¹ insan öldürmeye teşebbüsün sadece doğrudan kastla mümkün olabileceği belirtildiğine göre³², suça hazırlığın da sadece doğrudan kastla mümkün olabileceğini kabul etmek gerekir. Çünkü uygulamada Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurul kararlarının mahkemeleri bağlayıcı olduğu kabul edilmektedir³³.

B. OBJEKTİF UNSUR (CEZALANDIRILABİLİR HAZIRLIK HAREKETLERİ)

1. Suç İşlemek Amacıyla Alet veya Araç Arama

Suç aletini, somut suçu işlemeye elverişli olan her türlü eşya şeklinde anlamak gerekir. Yani suç aleti doğrudan suçun işlenmesinde kullanılan eşyalardır. Suç aracı ise suçun işlenmesine yardım eden, onun işlenmesini kolaylaştıran eşyalardır³⁴. Örneğin kasten öldürme suçunda bıçak veya tabanca suç aletidir, bayıltıcı sprey ise suç aracıdır³⁵.

Aynı eşya bir suçta alet iken, başka bir suçta araç olabilir. Örneğin hırsızları taşımak için kullanılmak istenen otomobil hırsızlık suçu için bir araçtır. Buna karşılık mağduru ezerek öldürmek için kullanılmak istenen otomobil ise kasten öldürme suçu için bir alettir³⁶. Suç aleti ve suç aracı ayrımının, cezaya etkisi bakımından bir önemi bulunmamaktadır.

³¹ Rusya Federasyonu Anayasası'nın 126. maddesine göre; Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi, mahkeme uygulamalarına ilişkin açıklama yapma yetkisine sahiptir. Rusya Federasyonu Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkındaki Kanunun 56. maddesine göre, bu yetki Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin Genel Kurulu tarafından kullanılır.

³² Karar için bkz. <http://www.supcourt.ru/documents/own/7794/>, e.t.: 02.05.2020.

³³ SMİRNOV Andrey, "O Yuridicheskoy Sile Postanovleniy Plenuma Verhovnogo Suda Rossiyskoy Federasii (Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurul Kararlarının Hukuki Gücü Hakkında)", Oteçestvennaya Yurisprudensiya, 2016, No:12 (14), <https://legalscience.ru/images/PDF/2016/14/o-yuridicheskoy-sile-postanovlenij.pdf>, e.t.: 02.05.2020.

³⁴ KOROLKOV, A. (Ed.), Kommentariy k Ugolovnomu Kodeksu Rossiyskoy Federasii (Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun Şerhi), Moskva 2004, s.85.

³⁵ İVANOVA, Nikita, Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 2003, s.248.

³⁶ KOROLKOV (Ed.), s.85.

Doktrinde, suç işlemek amacıyla alet veya araç aramanın, bunları “arayıp bulma” şeklinde anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir³⁷. Çünkü failin suçun alet ve araçlarını sadece araması, düşünce aşaması sayılır ve cezalandırılmaz³⁸. Örneğin bir kimsenin başkasına silahının bulunup bulunmadığını sorması veya failin silah satılan yeri tespit etmesi gibi davranışlar, suça hazırlık değil düşünce aşaması sayılır³⁹.

Suç işlemek amacıyla alet veya araç arama yönteminin hukuka aykırı veya hukuka uygun olması önemli değildir. Bunlar satın alma, kiralama, takas, hırsızlık veya başka şekilde ortaya çıkabilir⁴⁰. Ancak suç aleti veya aracı başka bir suçun işlenmesi yoluyla elde edilmişse, fail ayrıca ilgili suçtan da sorumlu olur. Örneğin, fail insan öldürmek için silah çalmışsa, hem silah çalma (RFCK m.226) suçundan, hem de insan öldürme suçuna hazırlıktan sorumlu olur⁴¹.

Bir görüşe göre kanunda “arama” teriminin kullanılması nedeniyle, arama olmaksızın suç aletini veya aracını failin hediye sonucu edinmesi veya failin bunları tesadüfen yerde bulması suça hazırlık olarak değerlendirilemez. Yine, failin suç işleme kararını gerçekleştirmek için yerden sıradan bir eşya alması suça hazırlık sayılmaz. Ancak failin bu eşyaları yerden seçerek alması suça hazırlık sayılır. Bu görüşü savunan yazara göre bu tür hareketlerin de hazırlık hareketleri kapsamında değerlendirilebilmesi için kanunda “arama” yerine “edinme” teriminin kullanılması daha isabetli olurdu⁴². Kanaatimizce, failin yerden sıradan bir eşya alması suç işlemek amacıyla alet veya araç arama sa-

³⁷ VELİYEV, s.59; TİŞKEVİÇ, s.38; RAROG Aleksey (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2008, s.179; İVANOV, s.247; VETROV, Nikolay, Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2002, s.192; MAGOMEDOV, Asbeg, Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1997, s.57; SOLOPANOV, Yulian (Ed.), Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 1981, s.93; NAZARENKO, Gennadiy, Russkoye Ugolovnoye Pravo (Rus Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2005, s.118; ZAGORODNİKOV, Nikolay, Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 1975, s.118.

³⁸ RAROG (Ed.), s.180.

³⁹ VELİYEV, s.59.

⁴⁰ REVİN, Valeriy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 2000, s.204.

⁴¹ İVANOV, s.247.

⁴² RAROG (Ed.), s.179-180.

yılmasa da suç işlemek amacıyla kasten farklı ortam yaratma olarak suça hazırlık kapsamında değerlendirilebilir.

Suç işlemek amacıyla alet veya araç aramanın suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, aranan alet veya aracın ağır veya nitelikli ağır bir suçun işlenmesine yönelik olması gerekir (RFCK m.30/2).

2. Suç İşlemek Amacıyla Alet veya Araç Hazırlama

Herhangi bir yöntemle suç aleti veya aracı hazırlama, suça hazırlık kapsamında değerlendirilir⁴³. Örneğin failin hırsızlık yapmak için evin kapısına uygun anahtar hazırlaması⁴⁴, otlardan zehir hazırlanması veya sahte para basmak için makine hazırlanması⁴⁵ böyledir.

Suç işlemek amacıyla alet veya araç hazırlamanın suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, hazırlanan alet veya aracın ağır veya nitelikli ağır bir suçun işlenmesine yönelik olması gerekir (RFCK m.30/2).

3. Suç İşlemek Amacıyla Alet veya Araç Elde Etme

Suç işlemek amacıyla alet veya araç elde etme, failin elinde bulunan eşyanın suçun işlenmesini sağlayacak veya kolaylaştıracak şekilde işlenerek, suç aleti veya suç aracı elde edilmesidir⁴⁶. Örneğin bıçağın bilenmesi, şarabın zehirle karıştırılması⁴⁷, tornavidanın ucunun sivrileştirilerek insan öldürmeye elverişli hale getirilmesi⁴⁸ veya bozuk silahın tamir edilerek suçun işlenmesine elverişli hale getirilmesi böyledir⁴⁹.

⁴³ RAROG (Ed.), s.180.

⁴⁴ NAUMOV, s.297.

⁴⁵ Türk ceza hukukunda sahte para basmak için makine hazırlama eylemi, bağımsız suç olarak cezalandırılmaktadır. TCK'nın 200. maddesine göre; “Paralarla kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet veya malzemeyi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır”.

⁴⁶ TIŞKEVİÇ, s.38-39.

⁴⁷ İVANOV, s.247.

⁴⁸ NAUMOV, s.297.

⁴⁹ SEMENDEROV, s.327.

Suç işlemek amacıyla araç veya alet elde etmede, bunları hazırlamadan farklı olarak fail gereken eşyalara zaten sahiptir, sadece bu eşyaların suçta etkili bir şekilde kullanılabilmesi için biraz daha işlenmesi gerekmektedir⁵⁰.

Suç işlemek amacıyla alet veya araç elde etmenin suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, elde edilen alet veya aracın ağır veya nitelikli ağır bir suçun işlenmesine yönelik olması gerekir (RFCK m.30/2).

4. Suç İşlemek Amacıyla Suç Ortağı Arama

Failin para verme, ikna etme, vaatte bulunma, şantaj veya tehditte bulunma gibi yöntemlerle kişileri suç işlemeye yönlendirmesi, suç işlemek amacıyla suç ortağı arama sayılır⁵¹. Bu tür bir hazırlık hareketi genellikle azmettiren için söz konusu olmaktadır⁵².

Suç işlemek amacıyla suç ortağı aramadan dolayı sorumluluk, aynı zamanda suça iştiraki düzenleyen RFCK'nın 34/5. maddesinde “*Diğer kişileri elinde olmayan nedenlerle suç işlemeye ikna edemeyen kişi, suça hazırlıktan sorumlu olur*” şeklinde hükme bağlanmıştır⁵³.

⁵⁰ İVANOV, s.247.

⁵¹ NAZARENKO, s.119.

⁵² Moskova Bölge Mahkemesi'nin 05.10.2010 tarihli kararına konu olan olayda; boşandığı kocası Saçkov A'yı öldürmek isteyen Saçkova T, bu niyetini gerçekleştirebilmek için kiralık katil aramış, ancak onun bu niyeti kolluk makamları tarafından öğrenilmiştir. Bunun üzerine adli makamların bilgisi dâhilinde kolluk görevlisi İsayev O, kiralık katil rolünde (tahrikçi ajan), Saçkova T ile irtibata geçerek Saçkov A'yı para karşılığı öldürebileceğini söylemiş ve taraflar 23.10.2009 tarihinde 60.000 ruble karşılığında Saçkov A'nın öldürülmesi konusunda sözde anlaşmışlardır. Daha sonra 28.10.2009 tarihinde, İsayev O, Saçkova T'yi telefonla arayarak Saçkov A'yı öldürdüğünü söylemiş ve vaat edilen parayı ödemesi için kendisiyle buluşmasını teklif etmiştir. Bu buluşma sırasında Saçkova T, kolluk görevlileri tarafından yakalanmıştır. Davaya bakan Moskova Bölge Mahkemesi, Saçkova T hakkında insan öldürme suçuna hazırlıktan 8 sene hapis cezasına hükmetmiş, ancak bu cezanın ertelenmesine karar vermiştir. (Karar için bkz. http://www.mosoblsud.ru/ss_detale.php?id=139185, e.t.: 01.03.2011). Bu olayı Türk ceza hukuku açısından değerlendirirsek, burada herhangi bir suçun oluşmadığı sonucuna varırız. Çünkü Türk ceza hukukunda hazırlık hareketleri kural olarak cezalandırılmamaktadır ve olayda tahrikçi ajan İsayev O, herhangi bir icra hareketi gerçekleştirmiş değildir. TCK'nın 40/3. maddesine göre, “*Suçta iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir*”.

⁵³ Bir olayda, mağdur Şirokov'un evine girerek yağma suçunu işlemek isteyen sanık Koskov, suçu birlikte işlemek için K'yı birkaç gün boyunca ikna etmeye çalışmış ve suç işleme planını K'ya anlatmıştır. Aralarında geçen konuşmalardan birisini gizlice kaydeden K, polise başvurmuştur. Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Koskov'un yağma suçuna hazırlıktan ce-

Suç işlemek amacıyla suç ortağı aramanın suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, failin ağır veya nitelikli ağır bir suçun işlenmesi için suç ortağı araması gerekir (RFCK m.30/2). Ayrıca failin ortak aradığı suçun, soyut değil somut nitelik taşıması da gerekmektedir⁵⁴.

Suç işlemek amacıyla suç ortağı arama, aynı zamanda Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun bazı maddelerinde bağımsız suç olarak düzenlenmiştir. Bunlar, kiralık asker toplama (m.359), saldırgan savaş hazırlığı (m.353), silahlı örgüt kurma (m.209) suçlarıdır. Kanun koyucu bu suçları aşırı sosyal tehlikeli olmaları sebebiyle tamamlanmış suç olarak cezalandırmaktadır⁵⁵. Bu suçların işlenmesi durumunda fail sadece söz konusu suçtan sorumlu olur; ayrıca suça hazırlıktan sorumlu olmaz.

5. Suç İşlemek Amacıyla Anlaşma

Ceza ehliyeti bulunan iki veya daha fazla kişinin, bir veya birden fazla suçun işlenmesi için anlaşması, suç işlemek amacıyla anlaşma sayılır⁵⁶.

Suç işlemek amacıyla anlaşma halinde, ilgili suç teşebbüs aşamasına varmamış ise azmettirenin kim olduğu önemli olmaksızın bütün suç ortakları suça hazırlıktan sorumlu olur⁵⁷. Suça iştiraki düzenleyen RFCK'nın 34/5. maddesinde de bu husus, "*Failin⁵⁸ elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanmaması halinde, diğer suç ortakları suça teşebbüs veya hazırlıktan sorumlu olurlar*" şeklinde hükme bağlanmıştır.

Suç işlemek amacıyla anlaşmanın suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, failerin ağır veya nitelikli ağır bir suçun işlenmesi için anlaşmış olmaları

zalandırılmasına ilişkin hükmün doğru olduğuna karar vermiştir. (Karar için bkz. 2000 Yılı 5 No.lu Yüksek Mahkeme Bülteni, <http://www.supcourt.ru/files/11154/>, e.t.: 02.05.2020).

⁵⁴ KUDRYAVSEV/LUNEEV/NAUMOV (Ed.), s.237.

⁵⁵ KOZAÇENKO, İvan/NEZNAMOVA, Zinaida (Ed.), Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1997, s.218.

⁵⁶ VETROV, s.192.

⁵⁷ RAROG (Ed.), s.181.

⁵⁸ Kanunun orijinal metninde "fail" değil, "icracı" anlamına gelen "ispolnitel" terimi kullanılmıştır.

rı gerekir (RFCK m.30/2). Ayrıca anlaşma konusu suçun soyut değil somut nitelik taşıması da gerekmektedir⁵⁹.

6. Suç İşlemek Amacıyla Kasten Farklı Ortam Yaratma

Suç işlemek amacıyla kasten farklı ortam yaratma; alet veya araç arama, hazırlama veya elde etme, suç ortağı arama, suç için anlaşma dışında kalan ve failin kastını gerçekleştirmek için gerekli ortamı oluşturan diğer hareketleri kapsamaktadır⁶⁰. Örneğin ilerde işlenecek suçu kolaylaştırmak için evin elektrik kablolarını tahrip etme, köpekleri zehirlenme⁶¹, suçun işleneceği yerin hazırlanması, muhtemel tanığı öldürme, alarm sistemini inceleme⁶², alarm sistemini tahrip etme, dikkatleri başka yere çekmek için panik yaratacak olayları gerçekleştirme⁶³, muhtemel engelleri ortadan kaldırma⁶⁴, pusu kurma gibi davranışlar, suç işlemek amacıyla kasten farklı ortam yaratma sayılır.

SSCB Yüksek Mahkemesi bir olayda, failin cinsel saldırı amacıyla mağdurun bulunduğu yere gelmesini, cinsel saldırı suçuna hazırlık olarak değerlendirmiştir⁶⁵.

Doktrinde suç işlemek için plan hazırlama da hazırlık hareketleri kapsamında değerlendirilmektedir⁶⁶. Ancak TİŞKEVİÇ'e göre; failin suç işlemek için plan hazırlaması, başkaları tarafından öğrenilse bile, düşünce aşaması sayılır.

⁵⁹ KUDRYAVSEV/LUNEEV/NAUMOV (Ed.), s.237.

⁶⁰ VELİYEV, s.63.

⁶¹ MAGOMEDOV, s.57.

⁶² RAROG (Ed.), s.181.

⁶³ SEMENDEROV, s.327-328.

⁶⁴ ZAGORODNİKOV, s.118.

⁶⁵ SSCB Yüksek Mahkemesi'nin 26.01.1972 Tarihli Kararı: "Timohin ilk soruşturmada ve mahkemede, kadının (Z'nin) bulunduğu yere ona cinsel saldırıda bulunmak amacıyla geldiğini, ancak polisleri görünce kaçtığını ifade etmiştir. Timohin, eğer polislerle karşılaşmasaydı, Z'ye cinsel saldırıda bulunacağını da itiraf etmiştir. Timohin'in, Z'ye cinsel saldırıda bulunmak amacıyla suç mahaline gelmesi cezalandırılmayan düşünce aşaması olarak değerlendirilemez. Onun davranışları cinsel saldırının gerçekleştirilmesine imkân sağlamaya yönelik olduğundan cinsel saldırı suçuna hazırlık olarak değerlendirilmelidir". (http://www.innovbusiness.ru/pravo/DocumShow DocumID_33318.html, e.t.: 22.01.2010).

⁶⁶ RAROG (Ed.), s.181; KOZAÇENKO/NEZNAMOVA (Ed.), s.219; SEMENDEROV, s.327; VELİYEV, s.65.

Suç planı hazırlama, sadece birden fazla fail tarafından yapıldığında, suça hazırlık sayılır⁶⁷.

Failin, suç işlendikten sonra ceza sorumluluğundan kurtulmasına yardım edecek hareketleri de suça hazırlık kapsamında değerlendirilir. Örneğin failin sahte pasaport, peruk, bıyık veya sakal hazırlaması böyledir⁶⁸. Yine failin çalınacak malları saklamak için depo kiralaması veya öldürülecek kişinin cesedini saklamak için çukur kazması gibi hareketler de suça hazırlık sayılır⁶⁹.

Suç işlemek amacıyla kasten farklı ortam yaratmanın suça hazırlık olarak cezalandırılabilmesi için, işlenmesine ortam yaratılan suçun ağır veya nitelikli ağır bir suç olması gerekir (RFCK m.30/2).

Kişinin suçun alet veya araçlarını araması, hazırlaması veya elde etmesi, suç ortağı araması ve suç işlemek için anlaşma şeklinde ortaya çıkan suça hazırlık, ihmali davranışla yapılamaz. Ancak suç işlemek amacıyla kasten farklı ortam yaratma şeklinde ortaya çıkan suça hazırlık, ihmali davranışla da yapılabilir. Örneğin depoyu korumakla görevli olan bekçinin depo kapısını açık bırakması böyledir⁷⁰.

V. SUÇA HAZIRLIĞIN SOSYAL TEHLİKELİLİĞİ VE CEZALANDIRILMA SORUNU

1960 tarihli RSFSCCK tasarısının hazırlandığı dönemde suça hazırlığın cezalandırılmasının gerekip gerekmediği tartışmalara neden olmuştur. Bu konudaki birinci görüş⁷¹, suça hazırlığın her suç bakımından cezalandırılması gerektiğine ilişkin genel kuralın, ceza kanununda bulunması gerektiğini ileri sürmekteydi. Ancak bu görüşü savunan yazarlar, suça hazırlıkta ceza sorumluluğunun aşırı genişletilmemesi için “*az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli sayılmayan hareketler suç sayılmaz*” kuralının da ceza kanununda muhafaza edilmesi gerektiğini savunmaktaydılar. Bu görüşe göre, bu kural sayesinde önemsiz sayılabilecek hazırlık hareketleri cezalandırılmamış olacaktı.

⁶⁷ TİŞKEVİÇ, s.52-53.

⁶⁸ TAGANSEV, s.163; İVANOV, s.248.

⁶⁹ VELİYEV, s.64.

⁷⁰ RAROG (Ed.), s.183.

⁷¹ TRAYNİN, s.28 vd.; KUZNESOVA, s.285-287. Bu görüşü savunan diğer yazarlar için bkz. VELİYEV, s.90-91.

İkinci görüş⁷² ise, suça hazırlığın cezalandırılmasının ceza sorumluluğunu aşırı derecede genişlettiğini, dürüst insanların asılsız bir şekilde cezalandırılması sonucunu doğurabileceğini, bu hareketleri gerçekleştiren failin kastını tespit etmenin zor olduğunu, gönüllü vazgeçme ihtimalinin yüksek olduğunu ve bu nedenle suça hazırlığın sadece özel kısımda öngörülen bazı suçlar bakımından cezalandırılması gerektiğini ileri sürmekteydi. Bu görüşe göre, hazırlık hareketleri zaten az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli değildir ve hazırlık hareketlerinin suç sayılıp sayılmayacağına kanun koyucunun karar vermesi gerekirken, “*az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli sayılmayan hareketler suç sayılmaz*” kuralı nedeniyle bu yetki mahkemelere devredilmiş olmaktadır.

1947 tarihli SSCB Ceza Kanunu Tasarısı ikinci görüşe yer vererek, suça hazırlığın cezalandırılmasını sadece ceza kanununun özel kısmında düzenlenen bazı suçlar bakımından kabul etmişti⁷³. Ancak sonraları bu tasarı kanunlaşmamış ve birinci görüşe yer veren 1960 tarihli RSFSCCK kabul edilmiştir.

1960 tarihli RSFSCCK’da herhangi bir suça hazırlık için ceza sorumluluğu öngörülmekteydi. Ancak bununla birlikte uygulamada hazırlık hareketleri çoğu zaman cezalandırılmamaktaydı⁷⁴. Hazırlık hareketlerinin cezalandırıldığına ilişkin örnekler ise genellikle ağır suçlara⁷⁵ yönelik olan hazırlık hareketleriydi⁷⁶.

⁷² SERETELİ, Tinatin, “Nakazuyemost Prigotovleniya k Prestupleniyu po Sovetskomu Ugolovnomu Pravu (Sovyet Ceza Hukukuna Göre Suça Hazırlığın Cezalandırılabilirliği)”, *Sosialistiçeskaya Zakonnost*, 1954, No:12, s.10 vd.; TİŞKEVİÇ, s.78-79; Bu görüşü savunan diğer yazarlar için bkz. VELİYEV, s.89-90; KUZNESOVA, s.280-283.

⁷³ DURMANOV, Nikolay, *Stadii Soverşeniya Prestupleniya (Suçun İşlenme Evreleri)*, Moskva 1955, s.94.

⁷⁴ Bu durumun bir sebebi hazırlık hareketlerinde failin kastının ispat edilmesinin çoğu zaman mümkün olmamasıydı. Diğer sebebi ise suçun tamamlanmasından çok uzak olan bu hareketlerin, genellikle az önemli olmaları sebebiyle sosyal tehlikeli sayılmamasıydı. (GRİŞAEV, Pavel/ZDRAVOMISLOV, Boris, *Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Çast Obşaya (Genel Kısım)*, Moskva 1982, s.199). Çünkü 1960 tarihli RSFSCCK’nın 7/2. maddesinde “*Bu Kanunun özel kısmında öngörülen herhangi bir fiilin unsurlarını biçimsel olarak içerse bile, az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmayan hareket veya hareketsizlik suç sayılmaz*” hükmü yer almaktaydı.

⁷⁵ 1960 tarihli RSFSCCK’da suçlar, basit ve ağır olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Ağır suçların tamamı kanunun 7/1. maddesinde açıkça sayılmaktaydı.

⁷⁶ KRİGER, German/KUZNESOVA, Ninel/TKAÇEVKİY, Yuriy (Ed.), *Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım)*, Moskva 1988, s.167.

Bu durumun bir sebebi hazırlık hareketlerinde failin kastının ispat edilmesinin çoğu zaman mümkün olmamasıydı. Diğer sebebi ise suçun tamamlanmasından çok uzak olan bu hareketlerin, genellikle az önemli olmaları sebebiyle sosyal tehlikeli sayılmamasıydı⁷⁷. Çünkü 1960 tarihli RSFSCCK'nın 7/2. maddesinde “*Bu Kanunun özel kısmında öngörülen herhangi bir fiilin unsurlarını biçimsel olarak içerse bile, az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmayan hareket veya hareketsizlik suç sayılmaz*” hükmü yer almaktaydı.

1996 tarihli RFCK'da ise sadece ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlık cezalandırılmakta, hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık ise cezalandırılmamaktadır.

Her ne kadar da kanunda ağır ve nitelikli ağır suçlara (üst sınırı 5 seneden fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlara) hazırlık için ceza sorumluluğu öngörülmüş ise de uygulamada suça hazırlığın cezalandırıldığına ilişkin örneklerle sık rastlanmamaktadır⁷⁸. Bunun sebeplerinden birisi suça hazırlık halinde, ceza muhakemesi açısından failin suç işleme kastının ispat edilmesinin zor olmasıdır⁷⁹. Bir diğer sebebi ise ağır ve nitelikli ağır suçlara yönelik olsa bile hazırlık hareketlerinin çoğu zaman RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesidir⁸⁰. Söz konusu maddeye göre; “*Bu Kanunda öngörülen herhangi bir fiilin unsurlarını biçimsel olarak içerse bile, az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmayan hareket (hareketsizlik) suç sayılmaz*”.

Bu düzenleme nedeniyle, Rusya Federasyonu ceza hukukunda bir fiilin suç sayılması için ceza kanununda yazılı suç tipine uygun olmasının yeterli olmadığı, ayrıca “sosyal tehlikeli” olması gerektiği kabul edilmektedir⁸¹.

Dolayısıyla ağır ve nitelikli ağır suçlara yönelik olsa bile hazırlık hareketlerinin biçimsel olarak tespit edilmesi, tek başına cezalandırma için yeterli de-

⁷⁷ GRİŞAEV/ZDRAVOMISLOV, s.199.

⁷⁸ ZAGORODNİKOV, s.118; SEMENDEROV, s.328.

⁷⁹ GRİŞAEV/ZDRAVOMISLOV, s.199.

⁸⁰ Uygulamada suça hazırlığın az önemli olduğu durumlarda genellikle soruşturma evresinde takipsizlik kararı verilmekte ve dolayısıyla ceza davası açılmamaktadır. Bu yüzden suça hazırlığa RFCK'nın 14/2. maddesinin uygulandığı mahkeme kararlarına pek rastlanmamaktadır. (VETROV, s.193).

⁸¹ Suçun sosyal tehlikelilik özelliği ve RFCK'nın 14/2. maddesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. HÜSEYİNOĞLU, Emin, “Suçun Biçimsel ve Maddi Anlayışı Açısından Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suç Kavramı”, Ankara Barosu Dergisi, 2018, C:76, S:1, s.132-139.

ğildir. Hazırlık hareketlerinin cezalandırılabilmesi için onların ayrıca sosyal açıdan tehlikeli olduğunun mahkemece tespit edilmiş olması gerekir⁸². Mahkeme tarafından bu tespit yapılırken somut olayın bütün özellikleri⁸³, özellikle de hukuki konunun önem derecesi, bu hareketlerin suçun icrasına yakınlığı ve neticenin gerçekleşmesindeki önem derecesi dikkate alınmalıdır⁸⁴.

Örneğin karısını boğarak öldürmeye karar veren failin kablo temin etmesi, biçimsel olarak insan öldürme suçuna hazırlık olarak değerlendirilebilir. Ancak böyle bir amacın icrasının zorluğu, bu hareketin suçun icrasından zaman olarak çok uzak olması, mağdur için doğrudan tehlike doğurmaması, bu hareketi sosyal açıdan tehlikesiz veya önemsiz kılmaktadır. Dolayısıyla böyle bir hareket kolaylıkla RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilebilir ve bu nedenle suç sayılmayabilir⁸⁵.

Durmanov'a göre; suç aletinin hazırlanması için malzeme arama, günlük hayatta kullanılan (kibrit, ip, balta gibi) eşyaların elde edilmesi, gelecekte işlenecek suç için failin antrenman yapması gibi suçun işlenmesinden çok uzak olan hazırlık hareketleri az önemli oldukları için sosyal tehlikeli sayılmamalı ve cezalandırılmamalıdır⁸⁶.

Kuznesova'ya göre; fail tarafından gerçekleştirilen hazırlık hareketleri suçun işlenmesinden çok uzak ise, somut suçun işlenmesi için yeterli imkan yaratmıyorsa, az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli değildirler ve cezalandırılmazlar. Örneğin insan öldürmek isteyen fail bıçak satın almak için pazara gitmiş, ancak parası yetmediği için bıçağı satın alamamışsa; konutta hırsızlık yapmak isteyen fail gürültü çıkarmayan ayakkabı satın almak için mağazaya gelmişse, bu hareketler az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmazlar. Yine suç işlemek için ortak arayan failin “ağız yoklamak” amacıyla komşusuna belli bir suçu işleyeceğini söyleyerek onun bu konudaki fikrini sorması, az önemli olduğu için, cezalandırılabilir bir hazırlık hareketi değildir⁸⁷.

⁸² KUZNESOVA, s.264.

⁸³ DURMANOV, s.73.

⁸⁴ KUZNESOVA, s.152.

⁸⁵ NAUMOV, s.299-300.

⁸⁶ DURMANOV, Nikolay, Ponyatiye Prestupleniye (Suç Kavramı), Leningrad 1948, http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1555.html, e.t.: 14.11.2009. s.268.

⁸⁷ KUZNESOVA, s.249, 259.

Rarog'a göre; suça hazırlık hareketlerinin sınırlandırılmayarak, “suç işlemek için kasten farklı ortam yaratma” gibi bir ifadenin ceza kanununda kullanılması, cezalandırılmaması gereken düşünce aşamasının da cezalandırılması sonucunu doğurabilir. Çünkü hazırlık hareketleri ile düşünce aşamasının birbirinden ayrılması kolay değildir. Ayrıca, kanunda suça hazırlık hareketleri arasında sayılan hareketlerin önem derecesi farklı olabilir. Bunlar tesadüfi veya gerekli, önemli veya önemsiz olabilirler. Örneğin hırsızlık için maymuncuk hazırlama, mağduru yaralamak için muşta hazırlama, dolandırıcılık için sahte belge hazırlama gibi hareketler önemli ve gerekli oldukları için suça hazırlık olarak değerlendirilebilirler. Buna karşılık, çalınacak malların taşınması için failin torba elde etmesi gibi bir hareket, hırsızlık suçunun işlenmesi bakımından önemli bir hareket olmayıp ikincil, tesadüfi değer taşımaktadır. Çünkü hırsızlık suçunun niteliği veya işleniş şekli bu harekete bağlı değildir ve bu hareket failin suç işleme kararının icrasına başladığını göstermez. Bu yüzden çalınacak malları taşıyabilmek için torba elde edilmesi, failin antrenman yapması veya zehir hazırlamak için pet şişe satın alınması gibi hareketler düşünce aşaması sayılmalı ve cezalandırılmamalıdır⁸⁸. Yine bazı yazarlara göre; failin cesaretlenmek amacıyla bira içmek için birahaneye gitmesi, dua etmesi, yakınlarına veda mektubu yazması gibi hareketler, suça hazırlık değil, düşünce aşaması sayılır. Çünkü bu hareketler fail için önemli ise de ceza hukuku açısından önemsiz hareketlerdir. Bu hareketler hukuki konu için herhangi bir tehlike doğurmadığı gibi, suçun işlenmesine ortam da yaratmamaktadırlar⁸⁹.

Suçta hazırlığın cezalandırılabilmesi için hazırlık hareketlerinin kesilmesinin failin elinde olmayan nedenlerle meydana geldiğinin ispat edilmiş olması da gerekmektedir. Çünkü bu süre içerisinde fail suçun işlenmesinden gönüllü vazgeçmiş olabilir⁹⁰.

⁸⁸ RAROG (Ed.), s.182-183.

⁸⁹ KUZNESOVA, s.260.

⁹⁰ İGNATOV/KRASİKOV (Ed.), s.127-128; Bir olayda, zorunlu çalışma kampında hükümlü olan S ve K, firar etmek için sahte belge hazırlamış, ancak daha sonra planladıkları suçu gerçekleştirmek için başkaca bir faaliyette bulunmamışlardır. İlk derece mahkemesi sanıklar hakkında hükümlünün firar etmesi suçuna hazırlıktan cezaya hükmetmiş, ancak SSCB Yüksek Mahkemesi Genel Kurulu, “dosyada sanıkların iradeleri dışında firar edemediklerine ilişkin bir veri bulunmamaktadır” demek suretiyle sanıkların hükümlünün firar etmesi suçuna hazırlıktan sorumlu tutulamayacaklarına karar vermiştir. (1943 Yılı SSCB Yüksek Mahkemesi Genel Kurul ve Ceza Daireleri Kararlar Dergisi, Moskva 1978, s.19. (Bkz. KUZNESOVA, s.153)).

Yukarıda belirtilen nedenlerle, uygulamada hazırlık hareketleri genellikle cezalandırılmamakta ise de özellikle iştirak halinde işlenmek istenen suçlarda suça hazırlığın cezalandırıldığına ilişkin örneklerle rastlanmaktadır⁹¹.

Tagansev'e göre; bir kimsenin zehir satın alması, hırsızlık için maymun-cuk hazırlaması, onun suç işleyeceği konusunda bir tahminde bulunmaktan öte-ye geçmemektedir. Çünkü bu davranışları sergileyen failin suçun icrasına baş-laması için yeterli cesarete sahip olup olmadığı bilinmemektedir⁹².

Sereteli'ye göre; neticeden çok uzak olmaları ve hukuki konu için gerçek tehlike yaratmamaları sebebiyle hazırlık hareketleri kural olarak sosyal tehlikeli değildirler. Uygulamada da suça hazırlığın sık cezalandırılmadığı dikkate alın-

⁹¹ Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 2004 Tarih ve 5-004-215 No.lu Kararı: “*Sanık Makarov, A'ya para karşılığı ticari rakibi S'yi öldürmesini teklif etmiştir. Bunun üzerine A, aralarında geçen bu konuşmayı içeren teyp kaydını S'ye vererek Makarov'un teklifini S'ye anlatmıştır. Daha sonra A, adli makamlara başvurmuş ve hazırlığı yapılan suçu ihbar etmiştir. Makarov'un hareketi mahkeme tarafından insan öldürme (RFCK m.105/2-z) suçuna teşebbüs (RFCK m.30/3, m.33/3) olarak değerlendirilmiştir. Temyiz mahkemesi ise aşağıdaki gerekçeyle Makarov'un hareketinin insan öldürme (RFCK m.105/2-z) suçuna hazırlık (RFCK m.30/1, m.33/3) olduğuna karar vermiştir: Mahkeme Makarov'un hareketlerini kiralık katil yöntemiyle S'nin ölümünü organize etmek olarak değerlendirmiştir. O insan öldürmeyi organize eden olarak, suçun işlenmesi için plan hazırlamış, fail (A'yi) bulmuş ve ona para ödemiştir. Ancak suç, Makarov'un elinde olmayan nedenlerle tamamlanmamıştır. Çünkü onun kiraladığı fail hazırlığı yapılan suçu S'ye ve adli makamlara bildirmiştir. Mahkeme somut olayı doğru olarak tespit etmekle birlikte, hukukî açıdan olayı doğru değerlendirmemiştir. Makarov'un yaptığını, doğrudan doğruya mağdurun öldürülmesine yönelik hareketlerin gerçekleşmemiş olması nedeniyle suça teşebbüs olarak değil, suça hazırlık olarak değerlendirmek gerekir*”. (2005 Yılı 7 No.lu Yüksek Mahkeme Bülteni, <http://www.supcourt.ru/files/10934/>, e.t.: 03.05.2020); Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 17.10.2006 Tarih ve 51-o06-67 No.lu Kararı: “*Mahkemenin kararıyla K, savunmasız durumda olan kişiye karşı kiralık katil yöntemiyle insan öldürme suçuna hazırlıktan mahkûm olmuştur. Temyiz dilekçesinde avukat Lihtoroviç A.P, K'nın suç işleme niyetinin bulunmadığını, olayın polis memurunun kışkırtması sonucunda meydana geldiğini ileri sürerek hükmün bozulmasını talep etmektedir. Dosya kapsamında görüldüğü gibi, polis görevlileri tarafından K'ya karşı herhangi bir kışkırtma yönteminin kullanılmadığı, inisiyatifin sanıkta bulunduğu, onun kendi başına B'yi öldürme kararı aldığı, mağdur hakkında, onun yerleşim yeri, hayat tarzı ve çevresi hakkında suçun failine bilgi verdiği, ona sözde işlenmiş öldürme karşılığında ilk başta 10000 ruble, daha sonra 20000 ruble ödediği mahkeme tarafından tespit etmiştir. Tüm bunlar sanığın soruşturmadaki ifadesi, mağdurun ve tanıkların ifadeleri, K ile suçun faili arasında geçen konuşmaları içeren ses kaydı ve diğer delillerle tespit edilmiştir. Bu nedenlerle mahkemenin kararı hukuka uygun ve isabetlidir*”. (<http://law7.ru/base35/part5/d35ru5720.htm>, e.t.: 19.05.2011).

⁹² TAGANSEV, s.164.

dığında, suça hazırlığın kural olarak cezalandırılmadığını, yani suça hazırlığın istisnai bir sorumluluk şekli olduğunu söylemek gerekir⁹³.

Kanaatimizce; RFCK'nın 14/2. maddesi dikkate alındığında, ağır ve nitelikli ağır suçlara yönelik olsa bile kanunda suça hazırlığın kural olarak cezalandırılmadığı, hazırlık hareketlerinin istisnai durumlarda cezalandırıldığı ifade edilebilir. Çünkü RFCK'nın 14/2. maddesinde failin değil, fiilin sosyal tehlikeliliği esas alınmıştır. Yani fiil hukuki konu için bir tehlike arz etmediğinde az önemli olması nedeniyle sosyal tehlikeli sayılmaz. Hazırlık hareketleri genellikle hukuki konu için bir tehlike doğurmaz. Bu yüzden RFCK'nın suça hazırlığa ilişkin hükümlerini, "ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlık sadece sosyal tehlikeli olduğunda, yani hukuki konu için tehlike arz ettiğinde cezalandırılır" şeklinde anlamak gerekir. Özellikle hazırlık hareketlerinin suçun işlenmesinden zaman olarak uzak olduğu durumlarda, bu hareketler RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Örneğin mağduru öldürmek için mağdurun evinin önünde bekleyen failin hareketi, sosyal tehlikeli olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu hareket mağdurun hayatı, yani hukuki konu için doğrudan veya somut olmasa bile, yine de bir tehlike oluşturmaktadır. Buna karşılık, birkaç gün sonra mağduru zehirlenmek için zehir hazırlayan failin hareketi, hukuki konuyu tehlikeye düşürmemektedir ve bu nedenle RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Yine suç işlemek için plan yapma, suçun işleneceği yerin etrafının gezilmesi gibi düşünce aşaması ile hazırlık hareketlerinin ayrılmasının zor olduğu durumlarda, bu hareketler RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilmeli ve cezalandırılmamalıdır. Ayrıca mahkemenin suça hazırlık hareketlerini sosyal tehlikeli kabul ederek cezaya hükmettiği durumlarda, bu hareketlerin neden sosyal tehlikeli olarak değerlendirildiğini gerekçeli olarak kararında açıklaması gerekir.

VI. SUÇA HAZIRLIĞIN CEZASI

Tamamlanmamış suç için ceza sorumluluğunu düzenleyen RFCK'nın 66. maddesine göre; "1. Tamamlanmamış suç için cezanın belirlenmesi sırasında, suçun tamamlanmamasına neden olan sebepler dikkate alınır.

2. Suça hazırlıktan dolayı cezanın süresi veya miktarı, bu Kanunun özel kısmının ilgili maddesinde tamamlanmış suç için öngörülen en ağır ceza türünün üst sınırındaki süre veya miktarın yarısından fazla olamaz".

⁹³ SERETELİ, s.12.

Aynı maddenin 4. fıkrasına göre ise, “Suça hazırlıktan ... dolayı ölüm cezasına⁹⁴ veya müebbet hapis cezasına hükmedilemez”.

RFCK'nın 66/1. maddesi, suça hazırlık veya teşebbüsten dolayı cezaya hükmedilirken, hakim sadece suçun tamamlanmamasına neden olan sebepleri dikkate alacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. RFCK'nın 60/3. maddesine göre; “Cezanın belirlenmesi sırasında suçun niteliği ve sosyal tehlikelilik derecesi ile failin kişiliği; cezayı hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenler, cezanın failin ıslah olmasına, failin ve onun ailesinin hayatına etkisi dikkate alınmalıdır”. Örneğin suç işlemek için plan yapma, suç işlemek için alet veya araç hazırlamaya oranla suçun işlenmesinden daha uzak olan bir hareket olup, sosyal açıdan daha az tehlikelidir ve bunun cezanın belirlenmesi sırasında dikkate alınması gerekir⁹⁵.

Doktrinde 66. madde hükmünün zorunlu ceza indirimi öngördüğü ifade edilmektedir⁹⁶. Ancak kanaatimizce, 66. madde hükmü tam anlamıyla bir “zorunlu ceza indirimi” değil, bir tür “cezayı üst sınırdan belirleme yasağı” öngörmektedir. Örneğin kasten öldürme suçunun basit şeklinin cezası, 6 seneden 15 seneye kadar hapis cezasıdır (RFCK m.105/1). Bu durumda, kasten öldürme suçuna hazırlığın cezası, 6 seneden 7,5 seneye kadar hapis cezası olmaktadır. Görüldüğü gibi, suça hazırlık için öngörülen indirim, suç için öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında belirlenecek sonuç ceza üzerinden yapılmamaktadır. Yani 66. madde, suça hazırlıkta, tamamlanmış suç için öngörülen cezanın alt sınırından daha az ceza verilmesini öngörmüş değildir.

İfade etmek gerekir ki, Türk Ceza Kanunu'ndan farklı olarak⁹⁷ Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'na göre, herhangi bir suçtan dolayı cezanın belirlenmesi

⁹⁴ Rusya Federasyonu Anayasası'na göre, kanunda açıkça belirtilmek şartıyla ölüm cezası sadece hayata karşı işlenen suçlar karşılığında uygulanabilir (m.20/2). Ancak Rusya Federasyonu Anayasa Mahkemesi 19.11.2009 tarih ve 1344-O-R No.lu kararında ölüm cezasının Rusya Federasyonu'nun hiçbir bölgesinde uygulanamayacağına karar vermiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. HÜSEYİNOĞLU, Emin, “Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Ölüm Cezası”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C:28, S:2, 2020, s.427-444).

⁹⁵ RAROG (Ed.), s.184-185.

⁹⁶ KUZNESOVA/TYAJKOVA (Ed.), s.369.

⁹⁷ Türk ceza hukukunda mahkeme önce suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı TCK'nın 61/1. maddesinde yer alan hususları dikkate alarak belirler. Daha sonra ise mahkeme belirlediği temel cezaya olası kast, bilinçli taksir, teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik gibi suçun cezasına etki eden nedenleri uygular. RFCK'nın aksine, bu şekilde belirlenen sonuç ceza, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın altına düşebileceği gibi üst sınırının üzerine de çıkabilir.

sırasında faile işlediği suçu düzenleyen madde hükmünde öngörülen cezadan daha ağır ceza verilmesi mümkün değildir. Yine, RFCK'nın 64. maddesinin uygulandığı durumlar hariç olmak üzere, faile işlediği suçu düzenleyen madde hükmünde öngörülen cezadan daha hafif ceza verilmesi de mümkün değildir (RFCK m.60). Yani hakim cezayı hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenleri, sadece kanunun özel kısmında o suç için öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasındaki sonuç ceza- yı belirleme bakımından dikkate alabilmektedir.

Suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt sınırından daha hafif bir ceza verilememesi kuralının istisnasını RFCK'nın 64. maddesi oluşturmaktadır. Bütün suçlarda uygulanabilen ve “*takdiri hafifletici nedenler*” olarak adlandırabileceğimiz bu maddeye göre; failin amaç ve saiki, suçtaki rolü, suçtan önceki ve sonraki davranışları, suçun sosyal tehlikeliliğini önemli derecede azaltan diğer nedenler, iştirak halinde işlenen suçlarda suçun ortaya çıkmasına etkin yardımda bulunma ve benzeri nedenlerin varlığı halinde, mahkeme suç için öngörülen cezanın alt sınırından daha hafif cezaya hükmedebilir veya zorunlu olan ek cezalara hükmetmeyebilir. Uygulamada suça hazırlık durumunda mahkemelerin bazen bu hükme başvurarak daha hafif ceza verme yoluna gittikleri görülmektedir⁹⁸.

⁹⁸ Örneğin bir olayda, sanık Anistratenko, kocasını öldürmesi için M'ye 50.000 ruble teklif etmiş ve 25.000 rubleyi M'ye peşin olarak ödemiştir. Fakat M, bir süre sonra polise başvurarak durumu adli makamlara anlatmıştır. Bunun üzerine adli makamların bilgisi dâhilinde, sanık M ile Anistratenko arasındaki suçun ispat edilmesini sağlayacak sonraki konuşmalar kayda alınmıştır. Davaya bakan Ulyanov Bölge Adliye Mahkemesi; sanığın sabıkasız olmasını, küçük yaşta çocuğunun olmasını, kendisinin ve kızının sağlık durumunun bozuk olmasını, suçun ortaya çıkması için adli makamlara yardımcı olmasını ve kocasının kendisini affetmesini gerekçe göstererek Anistratenko hakkında RFCK'nın 64. maddesini uygulayarak nitelikli kasten öldürme suçuna hazırlıktan dolayı sonuç cezayı alt sınırın da altında belirleyerek 3 sene hapis cezasına hükmetmiştir. (Kiralık katil yöntemiyle (nitelikli) kasten öldürme suçu RFCK'nın 105/2. maddesine göre, 8 seneden 20 seneye kadar hapis ve 1 seneden 2 seneye kadar özgürlüğün sınırlandırılması veya ölüm cezası ile cezalandırılır). (Ulyanov Bölge Mahkemesi'nin 19.10.2007 tarih ve 2-40/2007 No.lu kararı için bkz. <http://www.ulobsud.ru/index.php?option=3&id=90&idCard=10043>, e.t.: 03.05.2020); Bir başka olayda, sanık Rasskazçikova alacaklısı olduğu mağdur İ'den alacağını tahsil edemeyince onu öldürmeye karar vermiş ve internette “kiralık katil” ilanı veren K ile irtibata geçmiştir. Rasskazçikova, K'ya çeşitli tarihlerde mağduru öldürmesi için ödemelerde bulunmuş, ancak K, daha sonra sanığın bulunduğu şehre gelerek polise başvurmuş ve durumu adli makamlara anlatmıştır. Davaya bakan Ulyanov Bölge Mahkemesi; sanık Rasskazçikova hakkında sabıkasız olmasını, hasta olmasını, iki küçük yaşta kızının bulunmasını gerekçe göstererek, RFCK'nın 64. maddesini uygulamış ve nitelikli kasten öldürme (RFCK m.105/2) suçuna hazırlıktan 3 sene hapis cezasına hükmetmiştir. (Ulyanov Bölge Adliye Mahkemesi'nin 01.07.2010 tarih ve 2-10/2010 No.lu kararı için bkz. <http://www.ulobsud.ru/index.php?option=3&id=90&idCard=20791>, e.t.: 03.05.2020); Bir

Eğer hazırlık hareketleri aynı zamanda başka bir suçta da oluşturuyorsa, faile hem suça hazırlıktan, hem de söz konusu suçtan dolayı ayrı ayrı ceza verilir. Örneğin fail insan öldürmek için tabanca çalmışsa, hem silah çalma suçundan (RFCK m.226), hem insan öldürme suçuna (RFCK m.105) hazırlıktan dolayı ayrı ayrı cezalandırılır⁹⁹.

Ancak kanun koyucu hazırlık hareketlerinin kendisini tamamlanmış suç gibi cezalandırıyor, faile ayrıca suça hazırlıktan dolayı ceza verilmez. Örneğin suç işlemek amacıyla silahlı örgüt kurma (m.209) suçu böyledir¹⁰⁰.

İştirak halinde işlenen suçlarda¹⁰¹, yardım eden sıfatıyla suça iştirak eden kişinin davranışları suça hazırlık niteliğinde bulunsun bile, anlaşma konusu suçun işlenmesi durumunda yardım eden kişi, suça hazırlık hükümlerine göre değil, iştirak hükümlerine göre sorumlu olur. Örneğin hırsızların evine girmeyi düşündükleri ev sahibini misafir olarak kendi evine çağıran iştirakçi, hırsızlığın gerçekleşmesi halinde, hırsızlık suçuna hazırlıktan değil, hırsızlık suçuna iştiraktan sorumlu olur¹⁰².

Kuşkusuz tamamlanmış veya teşebbüs halinde kalmış suçta, faile ayrıca suça hazırlıktan ceza verilmez¹⁰³.

başka olayda, Afanasyev, karısı K'yı öldürmek için akrabası olan Kazakov'dan kiralık katil bulmasını istemiş ve Kazakov P'yi, 100.000 ruble para karşılığında K'yı öldürmesi için ikna etmiştir. Daha sonraları sanıklar suçun nasıl işleneceği konusunda plan yapmış, ancak bir süre sonra P gönüllü vazgeçerek polise başvurmuştur. Davaya bakan Ulyanov Bölge Mahkemesi; her iki sanık hakkında 64. madde hükmünü uygulamış ve nitelikli kasten öldürme (RFCK m.105/2) suçuna hazırlıktan Afanasyev hakkında 6 sene, Kazakov hakkında ise 4 sene hapis cezasına hükmetmiştir. Mahkeme Afanasyev hakkında 64. madde hükmünü uygulamasına gerekçe olarak; sanığın sabıkasız olmasını, küçük yaşta çocuğunun olmasını, bazı hastalıklarının bulunmasını, anne ve babasının yaşlı, kardeşinin ise engelli olmasını göstermiştir. Kazakov hakkında 64. madde hükmünü uygulamasına gerekçe olarak ise; sanığın sabıkasız olmasını, küçük yaşta çocuğunun olmasını, annesinin engelli olmasını, suçunu itiraf etmesini ve suçun ortaya çıkması konusunda adli makamlara yardımcı olmasını göstermiştir. (Ulyanov Bölge Adliye Mahkemesi'nin 19.05.2010 tarihli kararı için bkz. <http://www.ulobsud.ru/index.php?option=3&id=90&idCard=19992>, e.t.: 03.05.2020).

⁹⁹ KOZAÇENKO/NEZNAMOVA (Ed.), s.219-220; ZAGORODNİKOV, s.119.

¹⁰⁰ SEMENDEROV, s.323.

¹⁰¹ Suça iştirak konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. HÜSEYİNOĞLU, Emin, "Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suça İştirak", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C:67, S:4, s.735-782.

¹⁰² SEMENDEROV, s.328.

¹⁰³ KUZNESOVA/TYAJKOVA (Ed.), s.364; Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 12.03.2008 Tarih ve 33-P08 No.lu Kararı: "10.02.2000 tarihinde M, K ve S, B'yi ve ona eşlik

VII. SUÇA HAZIRLIKTA GÖNÜLLÜ VAZGEÇME

“Suçu işlemekten gönüllü vazgeçme” başlıklı RFCK’nın 31. maddesine göre;
“1. Suçu tamamlama imkanına sahip olduğunun bilincinde olan kişi tarafından suça hazırlık hareketlerinin veya doğrudan doğruya suçun işlenmesine yönelmiş hareketlerin (hareketsizlik) durdurulması gönüllü vazgeçme sayılır.

2. Suçu tamamlamaktan gönüllü ve kesin olarak vazgeçen kişi, ceza sorumluluğu taşımaz.

3. Suçu tamamlamaktan gönüllü vazgeçen kişi, sadece işlediği fiil esasen başka bir suç oluşturduğunda ceza sorumluluğu taşır”.

Gönüllü vazgeçme, genellikle suça teşebbüs durumlarında görülmektedir. Uygulamada suça hazırlık hallerinde gönüllü vazgeçmeyle ilgili mahkeme kararları bulunmakla birlikte¹⁰⁴, bu tür örnekler çok sık rastlanmamaktadır. Bunun sebebi hazırlık hareketlerinin çoğu zaman gizli kalması ve adli makamların bundan haberdar olamamasıdır. Ayrıca doktrinde ve uygulamada, failin gönüllü vazgeçtiğini ispat etmesinin gerekli olmadığı kabul edilmektedir. Buna göre,

eden kişileri havaalanında öldürme konusunda plan hazırlamışlardır. Gerek 11.02.2000 tarihinde, gerek 12.02.2000 tarihinde B havaalanına gelmemiş ve bu nedenle K, M ve S kastetdiklerini gerçekleştirememişlerdir. 13.02.2000 tarihinde B, havaalanına geldiğinde ise K ve M onun bulunduğu otomobile doğru ateş etmiştir. Bunun sonucunda otomobilde bulunan N hayatını kaybetmiş, B ise olay yerinden kaçmayı başarmıştır. Olayda işlenen fiil sadece kasten öldürme suçuna teşebbüs ve N’yi kasten öldürme suçu olup, kasten öldürme suçuna hazırlıktan ayrıca ceza verilmesi gerekmez. Çünkü aynı mağdura ve aynı neticeye yönelik hareketler, kısa zaman aralıklarıyla ve aynı amaç ve saiklerle yapıldığında tek suç sayılır”. (2008 Yılı 10 No.lu Yüksek Mahkeme Bülteni, <http://www.supcourt.ru/files/12850/>, e.t.: 03.05.2020); Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi 771P06 No.lu kararında, İnavpomoş şirketinde silahlı soyamak isteyen sanıkların 25.05.2001 tarihinde şirkete yaklaştıklarında maskelerini zamanında takamadıkları için görevlilerin kendilerini tanıyacaklarından korkarak olay yerini terk ettikleri, ancak 28.05.2001 tarihinde amaçladıkları soygunu gerçekleştirdikleri olayda, fiilin tek bir yağma suçunu oluşturması gerekirken, tamamlanmış yağma suçundan ve yağma suçuna hazırlıktan ayrı ayrı ceza verilmesinin hatalı olduğuna karar vermiştir. (Karar için bkz. 2007 Yılı 11 No.lu Yüksek Mahkeme Bülteni, <http://www.supcourt.ru/files/12607/>, e.t.: 03.05.2020).

¹⁰⁴ Bir olayda, “Neftehimik” Anonim Şirketinin müdürü olan P’yi öldürmek isteyen sanıklar (kiralık katiller), birkaç gün boyunca mağdurun işe gidiş-dönüş saatini, eve kimlerin gelip gittiğini, kapı zili çaldığında kapıyı kimin açtığını gözlemlemiş ve P’nin evine girerek onu ve dört kişiden oluşan ailesini öldürme yönünde plan yapmışlardır. Ancak olay günü apartmana girdikleri sırada sanıklardan birisi kadın ve çocukları öldürmeyeceğini söylemiş ve bunun üzerine sanıklar P’nin ailesini öldürmekten vazgeçerek sadece P’yi öldürmüşlerdir. Bu olayda sanıklar sadece (P’ye karşı) kasten öldürme suçundan sorumlu tutulmuş, gönüllü vazgeçme nedeniyle aile üyelerine karşı insan öldürme suçuna hazırlıktan sorumlu tutulmamışlardır. (Bkz. Revin, s.216-217).

suça hazırlıktan veya suça teşebbüsten dolayı failin cezalandırılabilmesi için hareketlerin kesintiye uğramasının failin iradesi dışında meydana geldiğinin kesin olarak saptanması gerekir¹⁰⁵. Ancak suça hazırlıkta failin suç işleme kastını ispat etmek zor olduğu gibi, gönüllü vazgeçmediğini ispat etmek de zordur. Çünkü suça hazırlıkta gönüllü vazgeçme için failin hareketlerine devam etmesi yeterli olup, suç aleti veya suç planının yok edilmesi gibi gerçekleştirdiği hazırlık hareketlerinin izlerini ortadan kaldırması gerekli değildir¹⁰⁶. Başka bir ifadeyle, suça hazırlıkta failin gönüllü vazgeçmesi için pasif davranışta bulunması yeterlidir. SSCB Yüksek Mahkemesi bir kararında, gerçeğe aykırı düzenlenen belgenin imza kısmının henüz sanık tarafından taklit edilmemiş olmasını gerekçe göstererek, belgede sahtecilik suçuna hazırlığın oluşmadığını belirtmiştir¹⁰⁷.

Gönüllü vazgeçme, failin suça teşebbüs veya suça hazırlıktan dolayı cezalandırılmasını önler. Ancak gönüllü vazgeçme durumunda failin vazgeçme anına kadar yaptığı hareketler bağımsız bir suçu oluşturuyorsa, fail o suça ait ceza ile cezalandırılır (RFCK m.31/3). Örneğin insan öldürmek için ruhsatsız silah elde eden kişi, suçun icrasına başlamadan mağduru öldürmekten gönüllü vazgeçerse, insan öldürme suçuna teşebbüs veya hazırlıktan dolayı cezalandırılmaz,

¹⁰⁵ DURMANOV, s.197; KUZNESOVA, s.378; Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 11.02.2004 Tarih ve 3-004-4 No.lu Kararı: “Krasnov’un RFCK’nın 290/2. maddesinde belirtilen suçtan (rüşvet alma) gönüllü vazgeçtiğine ilişkin savunması mahkemece çürütülemediği, hatta tam tersine bu savunma somut olayda desteklenmiştir. Mahkemenin beyanlarını sahil bulduğu Morozkin’in ifadesine göre; o rüşvet konusu parayı teslim etmek için Krasnov’la anlaşmış, fakat Krasnov buluşma yerine gelmemiştir. Daha sonraları da Krasnov paranın alınması için herhangi bir eylemde bulunmamıştır. Bir süre sonra onlar tesadüfen karşılaştıklarında, Morozkin, Krasnov’a parayı almasını teklif etmiş, fakat Krasnov hiçbir şey istemediğini belirterek teklifi geri çevirmiştir. Krasnov’u rüşvet alma suçuna teşebbüsten suçlu bulan mahkeme, buna gerekçe olarak onun, Morozkin’in dilekçesiyle adli makamlara başvurması nedeniyle, yani elinde olmayan nedenlerle suçu tamamlayamadığını göstermiştir. Oysa sanık (Krasnov), Morozkin’in adli makamlara başvurduğundan ve hakkında soruşturma yürütüldüğünden haberi olmadığını ve hareketlerinin hukuka aykırı olduğunun farkına vardığı için paranın alınmasından gönüllü vazgeçtiğini ifade etmiştir. Bunun aksi soruşturma organları ve mahkeme tarafından tespit edilememiştir. Mahkemenin, Krasnov’un kastettiğini gerçekleştirmesinin imkânsız olduğunu anladığını ve bu nedenle sorumluluktan kurtulmak için parayı almadığı şeklinde bir sonuca (kanaate) varması sadece tahminden ibarettir. Rusya Federasyonu Ceza Usul Kanunu’nun 14/4. ve 302/4. maddelerine göre, mahkûmiyet kararı tahminlere dayanılarak verilemez. Bunun yanında iddianamede de Krasnov’un parayı almasının imkânsız olduğunu anladığını ve sorumluluktan kurtulmak için Morozkin’den parayı almaktan vazgeçtiği belirtilmemiştir. Bu nedenlerle Krasnov’un rüşvet alma suçundan gönüllü vazgeçtiğini kabul etmek gerekir”. (<http://bazakonov.ru/doc/?ID=175983>, e.t.: 22.04.2011).

¹⁰⁶ DURMANOV, s.197; KUZNESOVA, s.378-379.

¹⁰⁷ Bkz. DURMANOV, s.197-198.

ancak ruhsatsız silah bulundurma suçundan (RFCK m.222) dolayı cezalandırılır¹⁰⁸.

SONUÇ

Suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni konusunda objektif teoriyi esas alan Türk ceza hukukunda suça hazırlığa kural olarak ceza verilmemektedir.

Suçta teşebbüsün cezalandırılma nedeni konusunda sübjektif teoriyi esas alan Rusya Federasyonu ceza hukukunda ise sadece suça teşebbüs değil, suça hazırlık da cezalandırılmaktadır. Ancak RFCK'da suça hazırlık sadece ağır ve nitelikli ağır suçlar bakımından cezalandırılmakta, buna karşılık hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık ise cezalandırılmamaktadır.

Rusya Federasyonu ceza hukukunda suça hazırlık, suça teşebbüs kavramı içinde değerlendirilmemektedir. Suça hazırlık ve suça teşebbüs için, ikisini de kapsayan “*tamamlanmamış suç*” kavramı kullanılmaktadır. Yani suça teşebbüs ve suça hazırlık tamamlanmamış suçun iki farklı türünü oluşturmaktadır. Ayrıca suça hazırlık halinde, suça teşebbüse oranla daha hafif ceza öngörülmüştür.

Rusya Federasyonu ceza hukukunda suça hazırlığın sadece doğrudan kastla işlenen suçlar yönünden mümkün olabileceği, olası kastla işlenen suçlara ise hazırlığın mümkün olmadığı konusunda uygulamada ve doktrinde görüş birliği bulunmaktadır.

Kanunda ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlığa ceza sorumluluğu öngörülmeyle birlikte, uygulamada hazırlık hareketleri genellikle cezalandırılmaktadır. Bunun nedeni hazırlık hareketlerinin hafif veya orta dereceli suçlara yönelik olması değildir. Çünkü RFCK'da zaten hafif ve orta dereceli suçlara hazırlık için ceza sorumluluğu öngörülmemiştir. Ağır ve nitelikli ağır suçlara hazırlığın uygulamada genellikle cezalandırılmamasının nedeni, bu hareketlerin etkisinin hukuki konu için tehlikesiz kabul edilerek RFCK'nın 14/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesidir. Söz konusu düzenlemeye göre, ceza kanununda yazılı suç tipine uymasına rağmen, az önemli olduğu için sosyal tehlikeli sayılmayan bir fiil suç sayılmamaktadır.

¹⁰⁸ VETROV, s.200.

Bununla birlikte uygulamada suçta hazırlığa ceza verildiğine yönelik mahkeme kararlarına rastlanmaktadır. Bunlar genellikle iştirak halinde işlenmek istenen suçlarda, suçun icrasına başlanamadığı durumlarda suç ortaklarının suçta hazırlıktan sorumlu tutulduklarına ilişkin kararlardır. Kanaatimizce, modern ceza kanunlarında genellikle cezalandırılmayan ya da istisnai olarak cezalandırılan suçta hazırlığın Rusya Federasyonu ceza hukukunda da cezalandırılmaması ve RFCK'nın bu yönde değiştirilmesi isabetli olurdu. Özgürlükçü ceza hukukuna geçilmek isteniyorsa, totaliter Sovyet rejiminin ürünü olan "hazırlık hareketlerinin cezalandırılması" kuralından vazgeçmek gerekir.

KAYNAKÇA

AYDIN, Devrim, "Suçta Teşebbüs", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006, C:55, S:1, s.85-113.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 10. Baskı, İstanbul 2017.

DURMANOV, Nikolay, Stadii Soversheniya Prestupleniya (Suçun İşlenme Evreleri), Moskva 1955.

DURMANOV, Nikolay, Ponyatiye Prestupleniya (Suç Kavramı), Leningrad 1948, http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1555.html, Erişim: 14.11.2009.

GRİŞAEV, Pavel/ZDRAVOMISLOV, Boris, Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Çast Obşaya (Genel Kısım), Moskva 1982.

HÜSEYİNOĞLU, Emin, "Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Ölüm Cezası", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C:28, S:2, 2020, s.427-444.

HÜSEYİNOĞLU, Emin, "Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suçta İştirak", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C:67, S:4, s.735-782.

HÜSEYİNOĞLU, Emin, "Suçun Biçimsel ve Maddi Anlayışı Açısından Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suç Kavramı", Ankara Barosu Dergisi, 2018, C:76, S:1, s.120-146.

HÜSEYNOV, Emin, Rusya Federasyonu Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.

İGNATOV, Aleksey/KRASİKOV, Yuriy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Tom 1 (C. 1), Moskva 2000, http://lib.maupfib.kg/wp-content/uploads/Ugolovnoe-pravo-Rossii_v-2t_T-1-Obshhaya-chast_Pod-red-Ignatova-Krasikova_2000-639s.pdf, e.t.: 02.05.2020.

İÇEL, Kayıhan/EVİK, A. Hakan, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, 2. Kitap, 4. Bası, İstanbul 2007.

İVANOV, Nikita, Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 2003.

KOROLKOV, A. (Ed.), Kommentariy k Ugolovnomu Kodeksu Rossiyskoy Federasii (Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun Şerhi), Moskva 2004.

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2017.

KOZAÇENKO, İvan/NEZNAMEVA, Zinaida (Ed.), Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), İzdatelskaya Gruppya İNFRA.M-NORMA, Moskva 1997.

KRİGER, German/KURİNOV, Boris/TKAÇEVSKİY, Yuriy (Ed.), Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1981.

KRİGER, German/KUZNESOVA, Ninel/TKAÇEVKİY, Yuriy (Ed.), Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1988.

KUDRYAVSEV, Vladimir/LUNEEV, Viktor/NAUMOV, Anatoliy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2006.

KUDRYAVSEV, Vladimir/NAUMOV, Anatoliy (Ed.), Uçebnik Ugolovnogo Prava (Ceza Hukuku Ders Kitabı), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1996.

KUZNESOVA, Ninel, İzbrannıye Trudı (Seçilmiş Çalışmaları), Sankt-Peterburg 2003.

KUZNESOVA, Ninel/TYAJKOVA, İrina (Ed.), Kurs Ugolovnego Prava (Ceza Hukuku Dersleri), Obşaya Çast (Genel Kısım), Uçeniya o Prestuplenii (Suç Hakkında), Tom 1 (C. 1), İzdatelstvo Zersalo, Moskva 2002.

MAGOMEDOV, Asbeg, Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 1997.

Moskova Bölge Mahkemesi'nin 05.10.2010 tarihli kararı, <http://www.mosoblsud.ru/ss_detale.php?id=139185, e.t: 01.03.2011.

NAUMOV Anatoliy, (Tercüme: Qurbanov H.), Rusya Cinayet Hüququ, Ümumi Hisse, Bakı 1998.

NAZARENKO, Gennadiy, Russkoye Ugolovnoye Pravo (Rus Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2005.

ÖZTÜRK Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Ankara 2015.

RAROG Aleksey (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2008.

REVİN, Valeriy (Ed.), Ugolovnoye Pravo Rosii (Rusya Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 2000.

Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin Resmi Web Sitesi, <http://www.supcourt.ru>, 03.05.2020.

Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 11.02.2004 Tarih ve 3-004-4 No.lu Kararı, <http://bazazakonov.ru/doc/?ID=175983>, e.t.: 22.04.2011.

Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'nin 17.10.2006 Tarih ve 51-o06-67 No.lu Kararı, <http://law7.ru/base35/part5/d35ru5720.htm>, e.t.: 19.05.2011.

SEMENDEROV, Firudin, Cinayet Hüququ, Ümumi Hisse, Bakı 2007.

SERETELİ, Tinatin, “Nakazuyemost Prigotovleniya k Prestupleniyu po Sovetskomu Ugolovnomu Pravu (Sovyet Ceza Hukukuna Göre Suça Hazırlığın Cezalandırılabilirliği)”, *Sosialistiçeskaya Zakonnost*, 1954, No:12, s.10-15.

SMİRNOV Andrey, “O Yuridiçeskoj Sile Postanavlennyj Plenuma Verhovnogo Suda Rossiyskoj Federasii (Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurul Kararlarının Hukuki Gücü Hakkında)”, *Oteçestvennaya Yurisprudensiya*, 2016, No:12 (14), <https://legalscience.ru/images/PDF/2016/14/o-yuridicheskoj-sile-postanovlenij.pdf>, e.t.: 02.05.2020.

Smolenskiy Bölge Mahkemesi'nin 2009 Tarihli Kararı, http://oblsud.sml.sudrf.ru/modules.php?name=docum_sud&id=181, e.t.: 03.05.2020.

SOLOPANOV, Yulian (Ed.), *Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım)*, Moskva 1981.

SSCB Yüksek Mahkemesi'nin 26.01.1972 Tarihli Kararı, http://www.innovbusiness.ru/pravo/DocumShow_DocumID_33318.html, e.t.: 22.01.2010.

TAGANSEV, Nikolay, *Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Çast 1 (1. Bölüm), Po İzdaniyu 1902 Goda (1902 Yılı Baskısına Göre)*, 2003, <http://www.allpravo.ru/library/doc101p0/instrum105>, e.t.: 02.01.2010.

TİŞKEVİÇ, İvan, *Prigotovleniye i Pokuşeniye po Sovetskomu Ugolovnomu Pravu (Sovyet Ceza Hukukuna Göre Hazırlık ve Teşebbüs)*, Moskva 1958.

TOROSLU, Nevzat, *Ceza Hukuku, Genel Kısım*, 13. Baskı, Ankara 2009.

TOZMAN, Önder, *Suçta Teşebbüs*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.

TRAYNİN, Aron, “Ugolovnaya Otvetstvennost za Prigotovitelniye k Prestupleniyu Deystviya (Suça Hazırlık Hareketlerinden Dolayı Ceza Sorumluluğu)”, *Sosialistiçeskaya Zakonnost*, 1953, No:12, s.28-34.

Ulyanov Bölge Mahkemesi'nin Resmi Web Sitesi, <http://www.uloblsud.ru/>, e.t.: 03.05.2020);

VELİYEV, Samir, Cinayete Hazırlığa ve Cinayet Etmeye Cehde Göre Mesuliyet Meseleleri, Bakı 2001.

VETROV, Nikolay, Ugolovnoye Pravo (Ceza Hukuku), Obşaya Çast (Genel Kısım), Moskva 2002.

ZAGORODNİKOV, Nikolay, Sovetskoye Ugolovnoye Pravo (Sovyet Ceza Hukuku), Obşaya i Osobennaya Çast (Genel ve Özel Kısım), Moskva 1975.